

POLITISAMARBEJDE

Det vigtigste redskab for politisamarbejdet er Den Europæiske Politienhed (Europol), der er et centralt element i den bredere europæiske interne sikkerhedsstruktur. Samarbejdet og politikkerne er stadig under udvikling med særlig fokus på mere effektivt at imødegå EU-dækkende trusler og kriminalitet og, navnlig for Europa-Parlamentets vedkommende, at gøre det under overholdelse af de grundlæggende rettigheder og databeskyttelsesreglerne.

RETSGRUNDLAG

Artikel 33 (toldsamarbejde), 87, 88 og 89 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF).

MÅL

Et effektivt politisamarbejde er centralt for at gøre Unionen til et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed, der bygger på respekt for de grundlæggende rettigheder. Det grænseoverskridende retshåndhævelsessamarbejde — med deltagelse af politi, toldmyndigheder og andre retshåndhævende myndigheder — har til formål at forebygge, afsløre og efterforske strafbare handlinger i hele Den Europæiske Union. I praksis vedrører dette samarbejde hovedsagelig grov kriminalitet (organiseret kriminalitet, narkotikahandel, menneskehandel, it-kriminalitet) og terrorhandling.

RESULTATER

A. Baggrund

Politisamarbejdet mellem medlemsstaterne startede i 1976 med oprettelsen af den såkaldte »Trevi-gruppe«, som var et mellemstatsligt netværk af repræsentanter for justits- og indenrigsministerierne. Maastrichttraktaten opstillede siden hen spørgsmål af fælles interesse, der kunne berettige et politisamarbejde (terrorisme, narkotika og andre former for international kriminalitet). Den lancerede endvidere princippet om oprettelse en europæisk politienhed (Europol), som oprindeligt udgjordes af Europol's Narkotikaenhed. Europol-konventionen blev undertegnet den 26. juli 1995, men enheden påbegyndte først officielt sit arbejde den 1. juli 1999 med øgede beføjelser i medfør af Amsterdamtraktaten (undertegnet den 2. oktober 1997). Der var imidlertid allerede inden oprettelsen af Europol gjort fremskridt med politisamarbejdet. Med oprettelsen i 1985 af Schengenområdet, der oprindeligt kun omfattede en håndfuld medlemsstater, var et grænseoverskridende politisamarbejde efterhånden blevet en realitet (se også [4.2.4](#)). Schengenreglerne — herunder aspekterne vedrørende

politisamarbejde — blev med Amsterdamtraktatens ikrafttræden inkorporeret i EU-retten, selv om de henhørte under den tredje søjles mellemstatslige samarbejde. Den samme mellemstatslige tilgang blev anvendt for foranstaltninger vedrørende politisamarbejdet, der blev vedtaget af et mindre antal medlemsstater inden for rammerne af Prümaftalen, der indeholdt bestemmelser om udveksling af oplysninger vedrørende DNA, fingeraftryk og køretøjsregistrering. Prümaftalen blev fuldt integreret i EU-lovgivningen ved Rådets afgørelse 2008/615/RIA af 23. juni 2008.

B. Den nuværende institutionelle ramme

Den institutionelle ramme er blevet væsentligt forenklet af Lissabontraktaten, idet de fleste foranstaltninger inden for politisamarbejdet nu vedtages i henhold til den almindelige lovgivningsprocedure (fælles beslutningstagning) og er underlagt domstolsprøvelse ved EU-Domstolen. Men selv hvis man ser bort fra de særlige karakteristika for området med frihed, sikkerhed og retfærdighed (Det Forenede Kongeriges, Irlands og Danmarks forbehold (protokol nr. 21 og 22 til TEUF) og de nationale parlamenters særlige rolle (protokol nr. 1 og 2)), er politisamarbejdet og det strafferetlige samarbejde ikke blevet fuldt indarbejdet i EU-rammerne og har bevaret nogle af sine oprindelige træk:

- Kommissionen deler sin initiativret med medlemsstaterne, forudsat at de repræsenterer en fjerdedel af medlemmerne af Rådet (artikel 76 i TEUF).
- Europa-Parlamentet skal blot høres om foranstaltninger vedrørende operationelt samarbejde, der er vedtaget med enstemmighed af Rådet. I tilfælde af manglende enstemmighed i Rådet kan en gruppe på mindst ni medlemsstater indlede et forstærket samarbejde. I så tilfælde vil Det Europæiske Råd suspendere proceduren med henblik på at nå frem til konsensus (den såkaldte »nødbremsemekanisme«, jf. artikel 87, stk. 3, i TEUF).

C. De vigtigste retsakter om politisamarbejde, der er vedtaget efter den almindelige lovgivningsprocedure

- Europa-Parlamentets og Rådets [forordning \(EU\) 2015/2219](#) af 25. november 2015 om Den Europæiske Unions Agentur for Uddannelse inden for Retshåndhævelse (Cepol) og om erstatning og ophævelse af Rådets afgørelse 2005/681/RIA, gældende siden 1. juli 2016.
- Europa-Parlamentets og Rådets [direktiv \(EU\) 2016/681](#) af 27. april 2016 om anvendelse af passagerlisteoplysninger (PNR-oplysninger) til at forebygge, opdage, efterforske og retsforfølge terrorhandlinger og grov kriminalitet. Medlemsstaterne var forpligtet til at gennemføre direktivet i national lovgivning inden 25. maj 2018.
- Europa-Parlamentets og Rådets [forordning \(EU\) 2016/794](#) af 11. maj 2016 om Den Europæiske Unions Agentur for Retshåndhævelsessamarbejde (Europol) og om erstatning og ophævelse af Rådets afgørelse 2009/371/RIA, 2009/934/RIA, 2009/935/RIA, 2009/936/RIA og 2009/968/RIA, gældende siden 1. maj 2017.
- Europa-Parlamentets og Rådets [forordning \(EU\) 2018/1726](#) af 14. november 2018 om Den Europæiske Unions Agentur for den Operationelle Forvaltning af Store IT-Systemer inden for Området med Frihed, Sikkerhed og Retfærdighed (eu-LISA) og

om ændring af forordning (EF) nr. 1987/2006 og Rådets afgørelse 2007/533/RIA og om ophævelse af forordning (EU) nr. 1077/2011, gældende siden 11. december 2018.

- Europa-Parlamentets og Rådets [forordning \(EU\) 2018/1862](#) af 28. november 2018 om oprettelse, drift og brug af Schengeninformationssystemet (SIS) på området politisamarbejde og strafferetligt samarbejde, om ændring og ophævelse af Rådets afgørelse 2007/533/RIA og om ophævelse af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1986/2006 og Kommissionens afgørelse 2010/261/EU, gældende siden senest 28. december 2021.
- Parlamentet fastlagde sin [førstebehandlingsholdning den 16. april 2019](#) med henblik på vedtagelse af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2019/... om fastsættelse af en ramme for interoperabilitet mellem EU-informationssystemer vedrørende politisamarbejde og retligt samarbejde, asyl og migration og om ændring af forordning (EU) 2018/1726, (EU) 2018/1862 og (EU) 2019/... Der er indgået en foreløbig aftale mellem Parlamentet og Rådet om den endelige retsakt.
- Parlamentet fastlagde sin [førstebehandlingsholdning den 17. april 2019](#) med henblik på vedtagelse af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/... om regler, der letter anvendelsen af finansielle og andre oplysninger med henblik på forebyggelse, afsløring, efterforskning eller retsforfølgning af visse strafbare handlinger, og om ophævelse af Rådets afgørelse 2000/642/RIA. Der er indgået en foreløbig aftale mellem Parlamentet og Rådet om den endelige retsakt.

D. Agenturer og andre organer for politisamarbejdet

1. Den Europæiske Unions Agentur for Retshåndhævelsessamarbejde (Europol)

[Europol](#) er et agentur, hvis vigtigste mål er at gøre Europa mere sikkert. Det støtter EU's medlemsstater i deres kamp mod terrorisme, cyberkriminalitet og andre former for grov og organiseret kriminalitet. Europol arbejder også sammen med mange partnerlande uden for EU og internationale organisationer. Meget omfattende kriminelle netværk og terroristnetværk udgør en betydelig trussel om EU's indre sikkerhed. De største sikkerhedstrusler stammer fra terrorisme, international narkotikahandel og hvidvaskning af penge, organiseret svig, forfalskning af EUR og menneskehandel.

Europol har oprettet flere specialiserede enheder for at imødegå disse trusler:

- Det Europæiske Center for Bekæmpelse af Cyberkriminalitet (EC3) har som formål at styrke retshåndhævelsesindsatsen mod cyberkriminalitet i EU og dermed hjælpe med at beskytte de europæiske borgere, virksomheder og regeringer mod internetkriminalitet.
- Det Europæiske Center for Migrantsmugling (EMSC) har som formål at hjælpe EU's medlemsstater med at målrette og afvikle de komplekse og sofistikerede kriminelle netværk, der er involveret i smugling af migranter.
- Det Europæiske Center for Terrorbekæmpelse (ECTC) er et operationscenter og center for ekspertise, der afspejler det voksende behov for, at EU styrker sin reaktion på terror.

- Den samordnede koalition for intellektuel ejendomsret (IPC3) yder operationel og teknisk bistand til retshåndhævende myndigheder og andre partnere.
- FIU.net er et decentraliseret og avanceret computernetværk, der støtter de finansielle efterretningsenheder (FIU'er) i EU i kampen mod hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme.
- EU's internetindberetningsenhed (IRU) registrerer og undersøger ondsindet indhold på internettet og sociale medier.

Europol blev oprettet i henhold til Europolforordningen. Det har hjemsted i Haag, Nederlandene.

For at opnå større ansvarlighed for agenturet blev der i henhold til Europolforordningen oprettet en Gruppe for Fælles Parlamentarisk Kontrol vedrørende Europol. Artikel 88 i TEUF fastsætter, at Europa-Parlamentet og de nationale parlamenter skal kontrollere Europols aktiviteter. I henhold til artikel 51 i Europolforordningen skal Gruppen for Fælles Parlamentarisk Kontrol varetage »politisk overvågning af Europols aktiviteter med hensyn til opfyldelsen af dens funktion, herunder indvirkningen af disse aktiviteter på fysiske personers grundlæggende rettigheder og frihedsrettigheder«.

2. Den Europæiske Unions Agentur for Uddannelse inden for Retshåndhævelse (CEPOL)

[Cepol](#) er et agentur, der har til opgave at udvikle, gennemføre og koordinere uddannelse af retshåndhævende personale. Cepol bidrager til et sikrere Europa ved at fremme samarbejde og vidensdeling blandt embedsmænd i EU-medlemsstaternes retshåndhævende myndigheder og til en vis grad fra tredjelande om spørgsmål, der udspringer af EU's prioriteter på sikkerhedsområdet, navnlig fra EU's politikcyklus om alvorlig og organiseret kriminalitet.

Agenturet for Uddannelse inden for Retshåndhævelse er oprettet i henhold til Cepolforordningen. Det har hjemsted i Budapest, Ungarn.

3. Den Stående Komité for det Operationelle Samarbejde om den Indre Sikkerhed (COSI)

I henhold til artikel 71 i TEUF »nedsættes en stående komité i Rådet, der skal sikre, at det operationelle samarbejde om den indre sikkerhed fremmes og styrkes i Unionen.« »Uanset artikel 240 skal komitéen lette samordningen af medlemsstaternes kompetente myndigheders indsats.« »Repræsentanter for Unionens berørte organer, kontorer og agenturer kan inddrages i komitéens arbejde.« »Europa-Parlamentet og de nationale parlamenter holdes underrettet om arbejdet.«

COSI blev etableret i henhold til [Rådets afgørelse af 25. februar 2010](#) om nedsættelse af Den Stående Komité for det operationelle samarbejde om den indre sikkerhed (2010/131/EU).

4. EU's Efterretnings- og Situationscenter (EU INTCEN)

EU's Efterretnings- og Situationscenter (EU INTCEN) er ikke i egentlig forstand et organ inden for politisamarbejdet, eftersom det er et direktorat i Tjenesten for EU's Optræden Udadtil (EU-Udenrigstjenesten) og kun beskæftiger sig med strategisk analyse. Centret bidrager ikke desto mindre til samarbejdet ved at udarbejde trusselvurderinger

på grundlag af kildemateriale fra efterretningstjenester, militæret, diplomater og politiet. INTCEN kan ligeledes yde nyttige bidrag fra et operationelt synspunkt, f.eks. ved at levere EU-dækkende oplysninger om terrormål og terroristers motiver og bevægelsesmønstre.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

Parlamentet har spillet en central rolle i udformningen af EU-lovgivning inden for politisamarbejde ved at gøre beskyttelsen af privatlivets fred til en politisk prioritering. Desuden har det efter den almindelige lovgivningsprocedure arbejdet på at forbedre politisamarbejdet på lige fod med Rådet.

Det vigtigste redskab for politisamarbejdet er Europol, der er en centralt søjle i EU's bredere interne sikkerhedsinfrastruktur. Som led i Europolreformen har Parlamentet aktivt argumenteret for øget parlamentarisk kontrol og bedre databeskyttelsesregler.

Politisamarbejdet og politikkerne er stadig under udvikling med særlig fokus på mere effektivt at imødegå EU-dækkende trusler og kriminalitet og, navnlig for Europa-Parlamentets vedkommende, at gøre det under overholdelse af de grundlæggende rettigheder og databeskyttelsesreglerne. Selv om der er foretaget en gennemgribende revision af de regler, der gælder for EU's politisamarbejdsagenturer, vil der stadig være behov for en samordnet indsats for yderligere at styrke foranstaltningerne vedrørende politisamarbejde, navnlig vedrørende udveksling af data og dokumentation mellem medlemsstaternes retshåndhævende myndigheder og mellem dem og EU's agenturer. Parlamentet opfordrede medlemsstaterne til at foretage de nødvendige tekniske standardiseringsforbedringer med hensyn til datakvalitet og etablere en retlig ramme for en fremtidig tilgang med »automatisk udveksling af oplysninger«. Efterhånden som antallet af opgaver øges og forventningerne vokser, er det nødvendigt at sikre tilstrækkelige finansielle og menneskelige ressourcer til EU-agenturerne. Desuden vil Parlamentets rolle sandsynligvis gå fra at indføre ny lovgivning til at overvåge gennemførelsen af lovgivningen.

Parlamentet er nu en fuldgyldig institutionel aktør på det sikkerhedspolitiske område og bør spille en afgørende rolle i evalueringen og fastlæggelsen af interne sikkerhedspolitikker. Det har allerede efterladt varige spor på den indre sikkerhedspolitik, herunder politikker for politisamarbejde.

Kristiina Milt
05/2019

